

**MAVZU: ANTISEPTIK VA DEZINFEKSIYA QILUVCHI DORI
VOSITALARI****Davronova Sayyoraxon Isroilovna**

*Xo'jaobod Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi
Farmakologiya va retseptura fani o'qituvchisi*

ANTISEPTIK VOSITALAR (anti ... va yun. septikos — chirish) tibbiyotda — teri, gavda bo'shliqlari, jarohat yuzasi va boshqa joylardagi kasallik qo'zg'atuvchi mikroblarga nisbatan kushandalik xususiyatiga ega moddalar. Ular odamga unchalik ta'sir qilmaydi, asosan dezinfektsiyalash, teri va shilliq pardalarga surtish, jarohatlar va gavda bo'shliqlarini chayish uchun ishlatiladi. Antiseptik vositalar tibbiyotdagi galogenli (xlor, yod va boshqalar) birikmalar, xloramin, pantotsid, Lyugol eritmasi; yodning spirtidagi eritmasi, yo-doform va boshqa oksidlovchilar (kaliy per-manganat, vodorod peroksid), simob (su-lema, simobli mazlar) va kumush (lyapis, protargol va boshqalar) birikmalari, spirtlar, fenollar (karbol kislota va boshqalar), ba'zi bo'yoqlar (rivanol, metilen ko'ki, bril-liant yashili va boshqalar) kiradi. Texnikada — yog'och materiallarni chirishdan asrash, ularning mustahkamligini kamaytiruvchi zamburug'lardan saqlash uchun ishlatiladigan moddalar. Antiseptik vositalar tibbiyotda moysimon, suvda eruvchan va erimaydigan xillarga bo'linadi. Yog'och buyumlar yoki materiallarga, ko'pincha, antiseptik suyuqliklar shimdiriladi yoki ularning sirtiga maxsus pastalar surtiladi. Suvda erimaydigan, ammo organik eritmalarida eritib ishlatiladigan Antiseptik vositalar tibbiyotda ga pentaxlorfenol, betanaftollar va termoplastik materiallardan petrolatum kiradi. Antiseptik vositalar tibbiyotda temir yo'l shpallari, telegraf ustunlari, gidrotexnika inshootlaridagi yog'och qismlarga shimdiriladi.

Dezinfektsiyalash vositalari va antiseptiklar o'rtasidagi farqlar va o'xshashliklar qanday?

Qanday zarar va foyda bor?

Dezinfektsiyalash vositalari va antiseptiklar deyarli barcha sohalarda turli maqsadlarda ishlatiladigan mahsulotlardir. Ular sterilizatsiya va tozalash uchun ishlatiladi va kamida 150 yil davomida keng qo'llaniladi. Ammo ko'pchilik tushunmaydigan narsa shundaki, ular bir-birini almashtirib bo'lmaydi va muayyan sharoitlarda joylashtirilishi kerak.

Xo'sh, qanday farqlar bor?

Dezinfektsiyalash vositalari ham, antiseptiklar ham bakteriyalarni kontaktda o'ldirish uchun bir xil maqsadga xizmat qiladi. Ammo farq shundaki, dezinfektsiyalash vositalari keramika, yog'och, tosh yoki metall kabi tirik bo'lmagan sirtlarda bakteriyalarni o'ldiradi, antiseptiklar teri va yaralar, ya'ni tirik to'qimalarda foydalanish uchun mo'ljallangan.

Ular bir-birining o'rnida ishlatilishi mumkinmi?

Bugungi kunda dezinfektsiyalash vositalari va antiseptiklar bir-birini almashtirib bo'lmaydi, chunki ular turli tarkibiy qismlardan tayyorlanadi (ularning ba'zilari terini korroziy yoki tirnash xususiyati keltirishi mumkin). Masalan, dezinfektsiyalash vositalari ko'pincha oqartiruvchi va boshqa korroziy kimyoviy moddalardan foydalanadi. Antiseptiklar, aksincha, fenol va sink kabi komponentlardan foydalanadi.

Antiseptik va dezinfektsiyalash vositalari kundalik kimyoviy moddalar bo'lib, ehtiyotkorlik bilan ishlatilishi kerak. Ammo to'g'ri qo'llanilganda, ular infektsiya va kasalliklarga qarshi eng yaxshi himoyani ta'minlaydi.

Dezinfektsiyalash vositalari va antiseptiklar har xil mahsulotlar bo'lsa ham, ular biosidal mahsulotlar doirasida muayyan sinov va tekshiruvlardan o'tishlari kerak.

Antiseptik vositalarning ko'pchilik bilmagan foydali jihatlari

Antiseptik mahsulotlar ixcham, foydalanishda qulay, terini tashqi bakteriyalarda himoyalovchi, tozalik va soflik hissini beruvchi vosita hisoblanadi. Ular gigiyenik sovunlarga qaraganda ancha samarali bo'lib, 99% gacha bakteriya va viruslarni

o'ldiradi.

Mahsulotning afzalliklari aniq. Biroq antiseptiklarning xavfli tomonlari mutaxassislarni shubhaga solmoqda. Ularning fikriga ko'ra, antiseptik eritmalarning muntazam ravishda teriga ta'sir qilishi terining tabiiy himoyasini yo'q qiladi. Shuningdek, spirtsiz antiseptiklarni ham xavfsiz, deb bo'lmaydi. Ayrim qo'shimcha moddalar, masalan, atirlar allergik reaksiyaga olib kelishi mumkin.

Shu bilan birga, gigiyena vositasi sifatida qo'llanilayotgan mahsulotning boshqa foydali tomonlari ham mavjud. Masalan, yaroqlilik muddati eskirgan antiseptik

vositlardan foydalanish mumkin emas. Lekin ularni tashlab ham bo'lmaydi. Yaxshisi, ularni boshqa maqsadlarda ishlatgan afzal.

- Smartfon ekraniga bir tomchi antiseptik gel quyilib, yumshoq mato bilan artiladi. Shu tarzda ekrandagi kichik tinalishlar, kirlar, barmoq izlaridan xalos bo'lish mumkin. Tadqiqotlarga qaraganda, telefon ekranida 10-50 milliongacha bakteriyalar yashaydi va ular orqali turli kasalliklar kelib chiqishi mumkin.
- Optik asboblari, tibbiy yoki quyoshdan himoyalovchi ko'zoynaklarni antiseptik vosita bilan tozalagan ma'qul. Vosita ularning yuzasidan kosmetik dog'lar, soch laki tomchilarini ketkazadi.
- Husnbuzar chiqdimi? Aynan bugun do'stlar bilan uchrashuv bor. Yaroqlilik muddati o'tmagan antiseptik gel bilan yuz artiladi. Mahsulot terini quritadi va muammodan tezroq xalos etadi.
- Antiseptik gel yoki salftka yordamida mebel, devor va kiyimlardagi dog'larni darrov ketkazish mumkin. Har ehtimolga qarshi, avval kichikroq hududda sinab ko'rish kerak.
- Uy ta'mirlangandan so'ng teri yuzasi hamda mebellardagi bo'yoq rangini antiseptik mahsulot yordamida tozalash mumkin.
- Ushbu vosita yelim qoldig'ini eritishga ham yordam beradi. Bunday holda turli ko'rinishdagi antiseptiklarni ishlatish mumkin.
- Eng ajoyibi, antiseptik suyuqlik va gellar chivin chaqqandan so'ng qichishishning oldini olishda samarali vosita.
- Agar antiseptik vositalar idishlari yig'ilib qolgan bo'lsa, uni oyna va shisha uchun ishlatib. Qishda derazalar muzlab qolmaydi;
- Yangi yil uchun archa bezatilayotganda qo'lda qolgan qatron dog'ini ketkazish qiyinchilik tug'diradi. Shu zahoti antiseptik vosita yordamga keladi.

- Kiyim va boshqa matolardan yog‘li dog‘larni ketkazish uchun antiseptik vosita eng yaxshi usul.
- Stol ustidagi yog‘ dog‘lari hamda barmoq izlari ham antiseptik vositada artilsa, ular yanada yaxshi tovlanadi.

Asosiy adabiyotlar

1. M.N.Maxsumov, M.M.Malikov “Farmakologiya”. Toshkent., 2006y.
2. M.N.Maxsumov, X.X.Xolmatov “Fitoterapiya farmakologiya asoslari bilan birga”. Toshkent., 2003y.
3. B.A.Samura, L.T.Malaya “Fitoterapiya v klinike vnutrennix bolezney”. Xarkov. 2003.
4. M.D.Mashkovskiy “Lekarstvennyye sredstva” (1–2 tom). Moskva. 2004y.

Internet saytlari:

1. <http://www.>
2. ziyonet.uz/http://www.
3. [lex.uz/ httpwww.gugle.com/](http://lex.uz/httpwww.gugle.com/)